

درس هفدهم : خاموشی دریا	۱
واژگان	۱
دستور	۲
آرایه های ادبی	۶
قرابت معنایی	۶
معنا و مفهوم ابیات و عبارات	۷
تاریخ ادبیات	۸
درس هجدهم : خوان عدل	۸
واژگان	۸
دستور	۱۰
آرایه های ادبی	۱۳
قرابت معنایی	۱۴
معنا و مفهوم ابیات و عبارات	۱۵
تاریخ ادبیات	۱۶

این پک به صورت کامل برای تمام دروس تجربی با یک قیمت حداقلی که تمام افراد توانایی پرداخت آن را دارند منتشر شده بنابراین استفاده رایگان از آن مورد رضایت ما نخواهد بود جهت تهیه روی همین متن قرمز لمس یا کلیک کنید

فصل هشتم : ادبیات جهان

درس هفدهم : خاموشی دریا واژگان

۱ با توجه به رابطه معنایی «تضمّن»، جاهای خالی را پر کنید.

• دریا و

• فصل و

۲ با توجه به رابطه‌های معنایی «تضمّن»، جاهای خالی را پر کنید.

الف) خانه و

ب) فصل و

ج) جسم و

۳ با توجه به رابطه معنایی «تضمّن» جاهای خالی را پر کنید.

الف) آتش و

ب) آسمان و

ج) دریا و

د) درخت و

۴ معانی مختلف هریک از واژه‌های زیر را بنویسید.

الف) گزاردن: ب: گذاردن:

۵ در بیت زیر معنای واژه مشخص شده را بنویسید.

«هر که نقش خویشتن بیند در آب برزگر باران و گازر آفتاب»

۶ واژه‌های ستون اول را به هم معنای آن در ستون دوم وصل کنید.

بنده خلیل

دوست عبد

خواست برزیگر

کشاورز رغبت

۷ واژه‌های ستون اول را به معادل آنها در ستون دوم ربط دهید.

تواضع هیاو

کاستی زنه‌ار

آگاه‌باش فروتن

غوغا نقص

۸ معادل واژه مشخص شده در شعر زیر را بنویسید.

اما چراغدان را هم / که همیشه صبورانه در سایه می‌ایستد / از یاد مبر

۹ معنی واژگان مشخص شده را با توجه به ابیات و عبارات زیر بنویسید.

- الف) تا بارِ امانت مردانه و عاشقانه در سُفت جان کشد.
 ۱۰) معنی هریک از واژه‌های مشخص شده زیر را بنویسید.
 الف) آن‌گاه برزیگری گفت: با ما از «کار» سخن بگو.
 ب) کار همیشه تهی‌ست؛ مگر آنکه مهری باشد.
 پ) شما را اگر توان نباشد که کار خود به عشق درآمیزید، دست از کار بشوید.
 ت) هیاهوی خاک و / موسیقی آسمان را در خود دارد.
 ث) هنگامی که / در فروتنی، / بزرگ باشیم / بیش از همه به آن بزرگ نزدیک شده‌ایم.
 ج) ممکن / از ناممکن می‌پرسد: / «خانه‌ات کجاست؟» / پاسخ می‌آید: / «در رؤیای یک ناتوان»
 چ) زنه‌ار، دست از کار بشوید.
 ح) آن که با بی‌میلی، خمیری در تنور نهد، نان تلخی واستاند که انسان را تنها نیمه‌سیر کند.
 خ) کار، تجسم عشق است.
 ۱۱) رابطه معنایی موجود میان گروه کلمات زیر را بنویسید.

خورشید و ستاره:
 ممکن و ناممکن:
 روشنایی و چراغ:
 فصل بهار:
 برزیگر و دهقان:

- ۱۲) در کدام گروه از کلمات زیر غلط املائی وجود دارد؟
 الف) چشم مسلح - قید تأکید - مترادف و تضمن - تجسم عشق - وظیفه‌ای خطیر
 ب) واستاندن و گرفتن - هیئت و شکل - بر حذر بودن - شوق و رقت - سپاسگزاری انسان
 ۱۳) در گروه کلمات زیر واژه‌های نادرست املائی را بیابید و شکل صحیح آنها را بنویسید.
 «شوق و اشتیاق - رغبت و میل - زنه‌ار و آگاه باش - نقس و عیب - تجسم عشق - مؤگد و تاکید شده - سپاسگذاری کردن»
 ۱۴) در گروه کلمات زیر چند نادرستی املائی وجود دارد؟ تصحیح کنید.
 «سپاسگذاری، صبورانه ایستادن، هیاهوی خاک، شور و شوق، بی‌رقبت و بی‌میل، تجسم عشق»

دستور

- ۱۵) در کدام بیت، «قید» بیشتری وجود دارد؟
 الف) وصل تو اجل را ز سرم دور همی داشت / از دولت هجر تو کنون دور نماندست
 ب) روی تو کس ندید و هزارت رقیب هست / در غنچه‌ای هنوز و صدت عندلیب هست

- ۱۶) با توجه به عبارات زیر به سؤالات پاسخ دهید؟
 «ممکن / از ناممکن می‌پرسد: / خانه‌ات کجاست؟ / پاسخ می‌آید / «در رویای یک ناتوان»
 الف) چند جمله است؟
 ب) نقش دستوری واژه‌های مشخص شده را بنویسید.

- ۱۷) نقش دستوری واژه‌های مشخص شده را بنویسید.
 ماهی در آب خاموش است و / چارپا روی خاک هیاهو می‌کند و / پرند در آسمان آواز می‌خواند.
 ۱۸) از مصدرهای زیر دو اسم یا صفت بسازید.
 الف) گزاردن ب) گذاردن

۱۹ هریک از واژه‌های زیر را در دو جمله به گونه‌ای به کار ببرید که در جمله نخست، «مسند» و در جمله دیگر، «قید» باشد.

- خندان
- چگونه

۲۰ نوع «واو» (عطف، ربط) را در بند سوم درس «خاموشی دریا» مشخص کنید.

۲۱ در ابیات زیر «قید» را مشخص کنید.

الف) امروز قدر پند عزیزان شناختم
ب) کسی به وصل تو چون شمع یافت پروانه
یا رب روان ناصح ما از تو شاد باد
که زیر تیغ تو هر دم سری دگر دارد

۲۲ با توجه به جمله زیر، به پرسش‌ها پاسخ دهید.
«شامگاه، ستارگان درخشان در آسمان شب جلوه گر بودند.»

الف) یک گروه اسمی پیدا کنید و آن را بنویسید.

ب) یک گروه قیدی پیدا کنید و آن را بنویسید.

۲۳ در ابیات زیر «قید» را مشخص کنید.

الف) ای که در کشتن ما هیچ مدارا نکنی
ب) سحر ز هاتف غییم رسید مژده به گوش
ج) هرگز فرامشت نشود دفتر خلاف
سود و سرمایه بسوزی و محابا نکنی
که دور شاه شجاع است می دلیر بنوش
با دوستان چنین که تو تکرار می کنی

۲۴ در ابیات زیر «قید» را مشخص کنید.

الف) پدر تجربه ای دل تویی آخر ز چه روی
ب) هزار جان مقدس بسوخت زین غیرت
ج) جدا شد یار شیرینت کنون تنها نشین ای شمع
طمع مهر و وفا زین پسران می داری؟
که هر صباح و مسا شمع مجلس دگری
که حکم آسمان این است اگر سازی و گر سوزی

۲۵ در ابیات زیر «قید» را مشخص کنید.

الف) دواي درد خود اکنون از آن مفرح جوی
ب) چهل سال رنج و غصه کشیدیم و عاقبت
که در صراحی چینی و ساغر حلبی ست
تدبیر ما به دست شراب دوساله بود

۲۶ در ابیات زیر نوع «واو» را مشخص کنید.

الف) شکوه آصفی و اسب باد و منطق طیر
ب) دلا منال ز بیداد و جور یار که یار
به باد رفت و از او خواجه هیچ طرفه نیست
تو را نصیب همین کرد و این از آن دادست

۲۷ در بیت زیر «قید» را مشخص کنید.

«در دیر مغان آمد یارم قدحی در دست
مست از می و می خواران از نرگس مستش مست»

۲۸ در ابیات زیر «قید» را مشخص کنید.

الف) صنعت مکن که هر که محبت نه راست باخت
ب) من چو از خاک لحد لاله صفت برخیزم
عشقش به روی دل در معنی فراز کرد
داغ سودای توأم سر سویدا باشد

۲۹ در ابیات زیر نوع «واو» را مشخص کنید.

الف) من دانم و دردمند بیدار
ب) نه راه این است اینکه بگذاری مرا بر خاک و برگردی
آهنگ شب دراز دیجور (تاریک)
گذاری آر و بازم پرس تا خاک رخت گردم

۳۰ در ابیات زیر «قید» را مشخص کنید.

الف) طایر گلشن قدسم چه دهم شرح فراق
ب) تا شدم حلقه به گوش در میخانه عشق
که در این دامگه حادثه چون افتادم
هر دم آید غمی از نو به مبارک بادم

۳۱ در ابیات زیر «قید» را مشخص کنید.

الف) صاحب‌نظران این نفس گرم چو آتش
ب) خبر که می‌دهد امشب رقیب مسکین را؟
داند که در خرمن من بیشتر افتاد
که سگ به زاویه غار در نمی‌گنجد

۳۲ در کدام یک از ابیات زیر «واو عطف» به کار رفته است؟

الف) جسم در سر به چه کار آید و جان در تن شخص
ب) مرا سخن به نهایت رسید و فکر به پایان
ج) می‌خور که شیخ و حافظ و مفتی و محتسب
د) در ابیات زیر نوع «واو» را مشخص کنید.
گر تأمل نکند صورت جان‌آسایت
هنوز وصف جمالت نمی‌رسد به نهایت
گر نیک بنگری همه تزویر می‌کنند

الف) اگر چراغ بمیرد صبا چه غم دارد
ب) هر چه کوتاه‌نظرانند بر ایشان پیمای
وگر بریزد کتان چه غم خورد مهتاب
که حریفان ز مل و من ز تأمل مستم

۳۴ در ابیات زیر نوع «واو» را مشخص کنید.

الف) بعد از کیان به ملک سلیمان نداد کس
ب) به خواب نیز نمی‌بینمش چه جای وصال
این ساز و این خزینه و این لشکر گران
چو این نبود و ندیدیم باری آن بودی

۳۵ در ابیات زیر نوع «واو» را مشخص کنید.

الف) ای همه شکل تو مطبوع و همه جای تو خوش
ب) ثواب روزه و حج قبول آن کس بُرد
دل از عشوه شیرین شکر جای تو خوش
که خاک میکده عشق را زیارت کرد

۳۶ در ابیات زیر نوع «واو» را مشخص کنید.

الف) حدیث عشق که از حرف و صوت مستغنی است
ب) دیدم به خواب خوش که به دستم پیاله بود
به ناله دف و نی در خروش و غلغله بود
تعبیر رفت و کار به دولت حواله بود

۳۷ در عبارات زیر کدام واژه‌ها نقش قیدی دارد؟

«من به شما می‌گویم که زندگی به راستی تاریکی است مگر آنکه شوقی باشد، و شوق همیشه بیهوده است، مگر آنکه دانشی باشد.»

۳۸ در عبارت زیر نقش دستوری واژه‌های مشخص شده را بنویسید.

«هنگامی که در فروتنی بزرگ باشیم، بیش از همه به آن بزرگ نزدیک شده‌ایم.»

۳۹ در عبارت نوع «واو» را زیر مشخص کنید.

«آدمی / اما / خاموشی دریا و / هیاهوی خاک و / موسیقی آسمان را در خود دارد»

۴۰ در عبارات زیر نوع «واو» را مشخص کنید.

ماهی در آب خاموش است و / چارپا روی خاک هیاهو می‌کند و / پرنده در آسمان آواز می‌خواند.

۴۱ در عبارت زیر نقش دستوری واژه‌های مشخص شده را بنویسید.

«گریه کنی اگر / که آفتاب را ندیده‌ای / ستاره‌ها را هم / نمی‌بینی.»

۴۲ نقش دستوری واژه‌های مشخص شده را بنویسید.

از شعله / به خاطر روشنایی‌اش / سپاسگزاری کن، / اما چراغدان را هم / که همیشه صبورانه در سایه می‌ایستد، / از یاد مبر.

۴۳ نقش «مضاف» یا «موصوف» را در هر یک از بیت‌های زیر بنویسید.

الف)

فکر آن باش که سال دگر ای شوخ پسر
روزگار تو دگر گردد و کار تو دگر

ب)

نیست مرد آن که بود معتبر از منصب خویش
مرد آن است کزو فخر کند اصل و نسب

پ)

تا من به ذوق آیم شعر و غزل بخوانم
خوبان شهر باید قدر مرا بدانند

ت

ای دوست به ذات حق تعالی سوگند

کز هجر تو ساعتی نیم من خرسند

۴۴ نقش هریک از قسمت‌های مشخص‌شده زیر را بنویسید.

الف

همیشه صبورانه در سایه می‌ایستد.

ب

ماهی در آب خاموش است.

پ

زندگی به راستی تاریکی است.

ت

چارپا روی خاک، خوب هیاهو می‌کند.

۴۵ در بیت‌های زیر نوع «و» را مشخص کنید.

الف

پیش از من و تو لیل و نهارى بوده است

گردنده فلک نیز به کاری بوده است.

ب

بسیار چو تو روند و بسیار آیند

بربای نصیب خویش کت براینند

پ

این نقد بگیر و دست از آن نسیه بدار

کاآواز دُهل برادر، از دور خوش است

۴۶ در بیت‌های زیر قید را مشخص کنید.

الف

در انتظار تو سعدی همیشه می‌گوید

که ای نسیم سحر بوی زلف یار بیار

ب

دیروز بود بار جهانی به دوش من

امروز می‌کشند مرا چون سبو به دوش

پ

فردا که ازین دیر فنا درگذریم

با هفت هزار سالگان سر به سریم

۴۷ در جمله‌های زیر نوع وابسته‌های گروه‌های مشخص‌شده را بنویسید.

الف

آدمی، / اما / خاموشی دریا و / هیاهوی خاک و / موسیقی آسمان را در خود دارد.

ب

من از ذوق بلیت در پوستم نمی‌گنجیدم

۴۸ در جمله‌های زیر هسته گروه‌های اسمی مشخص‌شده را بنویسید.

الف

هنگامی که / در فروتنی، / بزرگ باشیم / بیش از همه به آن بزرگ نزدیک شده‌ایم.

ب

شما را اگر توان نباشد که کار خود به عشق درآمیزید و پیوسته بار وظیفه‌ای را بی‌رغبت به دوش کشید، زنهار، دست از کار بشوید.

۴۹

هر یک از واژه‌های زیر را با توجه به نقش داده‌شده در جمله‌ای به کار ببرید.

الف

«خوب» در نقش صفت:

ب

«خوب» در نقش مسند:

پ

«خوب» در نقش قید:

۵۰ نقش دستوری کلمات مشخص‌شده را بنویسید.

الف

پرنده در آسمان آواز می‌خواند.

ب

طبیعت، زیبا است.

پ

طبیعت، زیبا آفریده شده است.

ت

چگونه درس می‌خوانی؟

ث

کار همیشه تهی است.

ج

با بی‌میلی خمیری را در تنور نهد.

۵۱ واژه «نگران» را در دو جمله به گونه‌ای به کار ببرید که در جمله اول نقش «قید» و در جمله دوم «مسند» باشد.

۵۲ با توجه به جمله زیر به سؤالات پاسخ دهید.

«پرنده در آسمان آواز می‌خواند.»

الف. نام اجزای اصلی جمله را بنویسید.

ب. کدام جزء جمله را می‌توان حذف کرد؟ چرا؟

آرایه‌های ادبی

۵۳ در متن درس «خاموشی دریا»، «آفتاب» و «ستاره»، در کدام مفاهیم استعاری به کار رفته‌اند؟

۵۴ دو نمونه آرایه «تشخیص» در متن درس «خاموشی دریا» مشخص کنید.

۵۵ مفهوم هر یک از کنایه‌های زیر را بنویسید.

الف در سایه ایستادن

ب به دوش کشیدن

پ دست شستن

۵۶ مفهوم استعاری هر یک از کلمات مشخص شده را بنویسید.

الف از شعله / به خاطر روشنایی‌اش / سپاسگزاری کن / اما چراغدان را هم / که همیشه صبورانه در سایه می‌ایستد / از یاد مبر.

ب گریه کنی اگر / که آفتاب را ندیده‌ای / ستاره‌ها را هم / نمی‌بینی.

۵۷ در عبارات زیر چه واژه‌هایی با یکدیگر آرایه «تناسب» دارند؟

«آنکه با بی‌میلی، خمیری در تنور نهد، نان تلخی واستاند که انسان را تنها نیمه‌سیر کند.»

۵۸ آرایه ادبی «تشخیص» را در بند زیر بررسی کنید.

ماهی در آب خاموش است و / چارپا روی خاک هیاهو می‌کند و / پرنده در آسمان آواز می‌خواند / آدمی / اما / خاموشی دریا و / هیاهوی خاک و / موسیقی آسمان را در خود دارد.

۵۹ در شعر زیر آرایه‌های «تشخیص و تضاد» را بیابید.

«ممکن / از ناممکن می‌پرسد: / خانه‌ات کجاست؟ / پاسخ می‌آید: / در رؤیای یک ناتوان»

۶۰ برای هر یک از موارد زیر یک آرایه بنویسید.

الف من به شما می‌گویم که زندگی به راستی تاریکی است، مگر آنکه شوقی باشد.

ب و شوق همیشه کور است؛ مگر آنکه دانشی باشد.

پ پیوسته بار وظیفه‌ای را بی‌رغبت به دوش کشید.

۶۱ آرایه مناسب موارد مشخص شده را بنویسید.

الف «اما چراغدان را هم / که همیشه صبورانه در سایه می‌ایستد، از یاد مبر»

۶۲ در عبارت «ممکن / از ناممکن می‌پرسد: / خانه‌ات کجاست؟ / پاسخ می‌آید: / در رؤیای یک ناتوان»، چه آرایه‌هایی وجود دارد؟

۶۳ آرایه‌های به‌کاررفته در شعر زیر را بنویسید.

از شعله / به خاطر روشنایی‌اش / سپاسگزاری کن، / اما چراغدان را هم / که همیشه صبورانه در سایه می‌ایستد / از یاد مبر.

قرابت معنایی

۶۴ درباره ارتباط معنایی عبارت زیر، با متن درس «خاموشی دریا» توضیح دهید.

«از آسمان تاج بارد اما بر سر آن کس که سر فرو آرد.» خواجه عبدالله انصاری

۶۵ مفهوم مشترک دو عبارت زیر را بنویسید.

• از آسمان تاج می‌بارد اما بر سر آن کس که سر فرو آرد.

• هنگامی که / در فروتنی / بزرگ باشیم / بیش از همه به آن بزرگ نزدیک شده‌ایم.

معنا و مفهوم ابیات و عبارات

۶۶ با توجه به بند پایانی درس «خاموشی دریا»، ویژگی مهم انسان توانمند چیست؟

۶۷ در بند سوم «خاموشی دریا»، بر چه موضوعی تأکید شده است؟

۶۸ در بند نخست سرود «خاموشی دریا»، منظور شاعر از «چراغدان» چه کسانی است؟

۶۹ ابیات و عبارات زیر چه رابطه مفهومی با یکدیگر دارند؟

الف) تواضع گرچه محبوبست و فضل بی کران دارد / نباید کرد بیش از حد که هیبت را زیان دارد

ب) هنگامی که / در فروتنی، / بزرگ باشیم، / بیش از همه به آن بزرگ نزدیک شده‌ایم.

۷۰ نویسنده در عبارات زیر انسان را به چه چیزی تشویق می‌کند؟

«و شما را گر توان نباشد که کار خود به عشق درآمیزید و پیوسته بار وظیفه‌ای را بی‌رغبت به دوش کشید، زنهار، دست از کار بشوید.»

۷۱ با توجه به عبارات زیر به سؤالات پاسخ دهید.

«و دانش همیشه بیهوده است؛ مگر آنکه کاری باشد، و کار همیشه تهی است؛ مگر آنکه مهری باشد.»

الف) آیا عمل صرف و خالی نتیجه‌بخش خواهد بود؟

ب) ارزش دانش در گرو چیست؟

۷۲ با توجه به عبارت زیر به سؤالات پاسخ دهید.

«من با شما می‌گویم که زندگی به‌راستی تاریکی است؛ مگر آنکه شوقی باشد، و شوق همیشه کور است؛ مگر آنکه دانشی باشد.»

الف) نویسنده چه عاملی را سبب روشنی و زیبایی زندگی می‌داند؟

ب) از نظر جبران خلیل جبران، آیا شوق و اشتیاق در زندگی کافی است؟

۷۳ مفهوم کدام بند از شعر تاگور «برتری انسان بر سایر پدیده‌های هستی» است؟

۷۴ مفهوم کدام قسمت از شعر تاگور دربردارنده عبارت زیر است؟

«اگر بر گذشته و اتفاقاتش افسوس بخوریم، مانع می‌شود تا از زمان حال استفاده کنیم.»

۷۵ تاگور در شعر زیر، علت ناممکن بودن بعضی از امور را در چه می‌داند؟

ممکن / از ناممکن می‌پرسد: / خانه‌ات کجاست؟ / پاسخ می‌آید: / در رؤیای یک ناتوان

۷۶ مفهوم کدام بند از شعر تاگور انسان را به «تواضع و خاک نهادی» دعوت می‌کند؟

۷۷ برای ضرب‌المثل زیر یک جمله هم‌مفهوم از درس «خاموشی دریا» بیابید.

«آنچه خوبان همه دارند تو یک جا داری»

۷۸ در شعر زیر چه واژه‌هایی می‌توانند نماد «انسان‌های خردمند» و «انسان‌های زمینه‌ساز و مؤثر» باشند.

«از شعله / به خاطر روشنایی‌اش / سپاسگزاری کن، / اما چراغدان را هم / که همیشه صبورانه در سایه می‌ایستد / از یاد مبر»

۷۹ مفهوم هر یک از عبارت‌های زیر را بنویسید.

الف) از شعله / به خاطر روشنایی‌اش / سپاسگزاری کن.

ب) چراغدان را هم / که همیشه صبورانه در سایه می‌ایستد از یاد مبر.

پ) گریه کنی اگر / که آفتاب را ندیده‌ای / ستاره‌ها را هم / نمی‌بینی.

ت) هنگامی که / در فروتنی، / بزرگ باشیم / بیش از همه به آن بزرگ نزدیک شده‌ایم.

ث) ممکن / از ناممکن می‌پرسد: / خانه‌ات کجاست؟ / پاسخ می‌آید: / در رؤیای یک ناتوان.

۸۰ عبارات زیر را به نثر روان بازگردانی کنید.

الف) چارپا روی خاک هیاهو می‌کند.

ب) هنگامی که / در فروتنی / بزرگ باشیم / بیش از همه به آن بزرگ، نزدیک شده‌ایم.

پ) ممکن / از ناممکن پرسید: / «خانه‌ات کجاست؟» / پاسخ می‌آید: / «در رؤیای یک ناتوان.»

- ت** زندگی به راستی تاریکی است؛ مگر آنکه شوقی باشد و شوق همیشه کور است؛ مگر آنکه با دانشی باشد.
- ث** شما را اگر توان نباشد که کار خود به عشق درآمیزید و پیوسته بار وظیفه‌ای را بی‌رغبت به دوش کشید، زنهار، دست از کار بشوید!
- ج** کار، تجسم عشق است.

۸۱ برای هر عبارت، یک مفهوم ارزشمند بنویسید.

الف هنگامی که / در فروتنی، بزرگ باشیم، بیش از همه به آن بزرگ نزدیک شده‌ایم.

۸۲ کدام عبارت درس «خاموش دریا» به چند بعدی بودن انسان اشاره دارد؟

۸۳ مفهوم عبارت «گریه کنی اگر که آفتاب را ندیده‌ای / ستاره‌ها را هم نمی‌بینی» چیست؟

۸۴ با توجه به عبارت زیر، در چه صورتی باید از انجام کاری صرف‌نظر کرد؟

«شما را اگر توان نباشد که کار خود به عشق درآمیزید، زنهار، دست از کار بشوید!»

۸۵ با توجه به بند زیر، ویژگی انسان ناتوان چیست؟

ممکن / از ناممکن می‌پرسد: / «خانه‌ات کجاست؟» / پاسخ می‌آید: / «در رؤیای یک ناتوان».

۸۶ عبارت زیر به کدام ویژگی انسان اشاره دارد؟

آدمی / اما / خاموشی دریا و / هیاهوی خاک و / موسیقی آسمان را در خود دارد.

۸۷ هریک از واژه‌های مشخص‌شده در شعر زیر «نماد» چیست؟

ماهی در آب خاموش است و / چارپا روی خاک هیاهو می‌کند و / پرنده در آسمان آواز می‌خواند. / آدمی، / اما / خاموشی دریا و / هیاهوی خاک و موسیقی آسمان را در خود دارد.

۸۸ شاعر در سروده زیر چه توصیه‌ای به مخاطب خود می‌کند؟

«از شعله به خاطر روشنایی‌اش / سپاسگزاری کن / اما چراغدان را هم / که همیشه صبورانه در سایه می‌ایستد / از یاد مبر».

تاریخ ادبیات

۸۹ کتاب «پیامبر و دیوانه» اثر کیست؟

۹۰ کتاب «پیامبر و دیوانه» نوشته کدام نویسنده است؟

۹۱ مجموعه «ماه نو و مرغان آواره» سروده کدام شاعر پرآوازه هندی است؟

۹۲ پدیدآورنده هر یک از آثار زیر را نام ببرید.

الف ماه نو و مرغان آواره

ب پیامبر و دیوانه

درس هجدهم: خوان عدل و واژگان

۹۳ رابطه معنایی واژه‌های زیر را مشخص کنید.

«دست و پا- عادل و ظالم- خوان و سفره- والا و پست- حیات و ممات- فرودادن و برآمدن- عدم و هستی- خانه و سقف»

۹۴ رابطه معنایی واژه‌های زیر را بنویسید.

«بر و بحر- فراز و فرود- اختر و نجم- سرخوش و سرمست- خیمه و سراپرده- رنج و محنت- زشت و زیبا- سر و بدن»

۹۵ کلمات ستون اول را به معادل آنها در ستون دوم وصل کنید.

«الف»	«ب»
خو	مقید
اصل	شعف
گرفتار	محض
صرف	خصلت
خوشی	جوهر

۹۶ در عبارات زیر معنای واژه‌های مشخص شده را بنویسید.

الف) زنجیرهای جسم شما نیز از هم می‌گسلد.

ب) و با کنجکاو آذرخش را می‌نگریستند.

ج) باید بکوشی جوهر خود را بیابی.

۹۷ در عبارات زیر معنای واژه‌های مشخص شده را بنویسید.

الف) وی در اندک مدتی فرسنگ‌ها راه می‌رفت.

ب) بال‌های او ثبات را از دست می‌دادند.

۹۸ کاربرد معنایی واژه «دم» را در متن درس «خوان عدل» بررسی کنید.

۹۹ در بیت زیر معنای واژه‌های مشخص شده را بنویسید.

الهی ز عصیان مرا پاک کن در اعمال شایسته، چالاک کن

۱۰۰ کلمات ستون اول را به معادل آن‌ها در ستون دوم وصل کنید.

الف)	ب)
تمسخر	رضا
محل ظهور	خوان
خرسندی	گسلیدن
سفره	مظهر
پاره شدن	ریشخند

۱۰۱ در عبارات زیر معنای واژه‌های مشخص شده را بنویسید.

الف) باید حماقت را کنار بگذاری.

ب) وجد را در رگ‌های خود حس می‌کرد.

ج) او با هیچ چیز مقید نمی‌شود.

۱۰۲ در عبارات زیر معنای واژه‌های مشخص شده را بنویسید.

الف) آسمان، کشور سبز آرزوها، چشمه موج و زلال نوازش‌ها، امیدها

ب) از سوی دیگر، هلهله و آوای مرغان دریایی در فضا طنین افکنده بود.

۱۰۳ در عبارات زیر معنای واژه‌های مشخص شده را بنویسید.

الف) راهنمای ما هر شامگاهان با صدای دلکش بیتی چند از غزل‌های شورانگیز تو را می‌خواند.

ب) پشت حصار دیوار ده، دیگر هیچ نیست، صحرای بی‌کرانه علم است.

۱۰۴ در عبارات زیر معنای واژه‌های مشخص شده را بنویسید.

«او اختران را در آسمان نهاده / تا به برّ و بحر نشانمان باشند / تا نگه به فرازاها دوزیم / تا از این ره، لذّت اندوزیم»

۱۰۵ معنای واژه‌های مشخص شده را بنویسید.

«بگذار سرخوش و سرمست به دوردست‌ها روم / و بر فراز سرم هیچ جز اختران نبینم»

۱۰۶ در عبارات زیر معنای واژه‌های مشخص شده را بنویسید.

«بگذار بر پشت زین خود معتبر بمانم / تو در کلبه و در خیمه خود باز بمان»

۱۰۷ در عبارت زیر معنای واژه مشخص شده را بنویسید.

«و تو شکر خدا کن، به هنگام رنج / و شکر او کن، به وقت رستن از رنج.»

۱۰۸ واژه‌های مشخص شده را معنا کنید.

«آن یکی ممد حیات است / این یکی مفرح ذات / و چنین زیبا در هم تنیده است.»

۱۰۹ در عبارت زیر معنای واژه‌های مشخص شده را بنویسید.

«روح را خاک نتواند مبدّل به غبارش سازد / زیرا هر دم تلاش است تا که فرا رود.»

۱۱۰ در عبارت زیر معنای واژه‌های مشخص شده را بنویسید.

اگر فکر و حواسم این جهانی است، / بهره‌ای والا تر از بهر من نیست.

۱۱۱ در عبارات زیر واژه‌های مشخص شده را معنا کنید.

«اوست که عادل مطلق است / و خوان عدل خود را بر همگان گسترده / باشد که از میان آسمای صدگانه‌اش، / او را به همین نام بستایم.»

۱۱۲ معنای واژگان مشخص شده زیر را بنویسید.

الف بگذار که سرخوش و سرمست به دوردست‌ها روم.

ب او را به همین نام بستایم، آمین.

پ ز هولم در آن روز بی‌باک کن.

ت به حشرم بده نامه در دست راست

ث عده‌ای از روی علاقه و جمعی برای ریشخند می‌آمدند.

۱۱۳ با توجه به معانی داده‌شده، یک واژه مناسب از متن درس بیابید.

الف فرسخ، واحدی برای اندازه‌گیری مسافت، تقریباً معادل شش کیلومتر:

ب صورتی که در خواب یا بیداری به ذهن بیاید:

۱۱۴ معنای واژگان مشخص شده را بنویسید.

الف سرش را به علامت رضا تکان داد.

ب از شَعَف و شور زندگی لرزش خفیفی بر اندام خود احساس می‌کرد.

پ خویش را نمی‌کاود تا به مخزن حقایق برسد.

ت

به حَشْرَم بده نامه در دست راست ز هولم در آن روز، بی‌باک کن

۱۱۵ در گروه کلمات زیر غلط‌های املائی را بیابید و شکل صحیح آنها را بنویسید.

«خصلت ظاهری- غلتیدن و حلقه زدن- بر و بهر- مفرّج ذات- تصوّر و تجسّم- صحرای بی‌کرانه عدم- مقیّد شدن- آب ضلال و شفاف»

۱۱۶ در هر عبارت املائی یک واژه نادرست است؛ شکل صحیح آن را بنویسید.

الف

دلم را بده عظم بر بندگی نه چون بی‌غمانم هوسناک کن

۱۱۷ در میان گروه کلمات زیر چند نادرستی املائی دیده می‌شود؟ تصحیح کنید.

«عادل مطلق، خان عدل، ممدّ حیاط، مفرّج ذات، بر و بحر، طنین افکندن، لهله و آوا، شور و شَعَف، میسر بودن، عصیان و گناه، اعمال شایسته، هوسناک، هول و ترس»

۱۱۸ در متن زیر چهار غلط املائی وجود دارد، آنها را مشخص کرده و درست آنها را بنویسید.

«تا طلوع آفتاب تقریباً هزار مرغ آنجا بودند و با کنجکاوای آزرخش را می‌نگریستند. دیگر برایشان مهم نبود که دیده شوند یا نه. آنها تنها گوش می‌دادند و می‌کوشیدند که آزرباد را درک کنند. او درباره موضوعات بسیار ساده سخن بگوید. درباره اینکه یک پرنده باید پرواز را بیاموزد، و آزادی در نهاد اوست و باید مهدودیت‌ها را پشت سر بگذارد.»

دستور

۱۱۹ در هریک از گروه‌های اسمی زیر، هسته و وابسته‌های آن را مشخص کنید.

■ همین نام

■ اسمای صدگانه‌اش

۱۲۰ از مصدر «ارزیدن»، افعال خواسته‌شده را بنویسید.

مضارع اخباری:.....

ماضی بعید:.....

آینده:.....

۱۲۱ از مصدر «ترسیدن» افعال خواسته شده را بسازید.

ماضی نقلی:

ماضی استمراری:

مضارع التزامی:

۱۲۲ در ابیات زیر زمان افعال را مشخص کنید.

الف) هنر نمی خرد ایام و بیش از اینم نیست

ب) از بهر بوسه ای ز لبش جان همی دهم

کجا روم به تجارت بدین کساد متاع

اینم همی ستاند و آنم نمی دهد

۱۲۳ در ابیات زیر زمان افعال را بنویسید.

الف) سیاه نامه تر از خود کسی نمی بینم

ب) چو غنچه بر سرم از کوی او گذشت نسیمی

چگونه چون قلمم دود دل به سر نرود

که پرده بر دل خونین به بوی او بدریدم

۱۲۴ در بیت زیر، زمان فعل مشخص شده را بنویسید.

«بگذار بر پشت زین خود معتبر بمانم»

۱۲۵ برای هریک از فعل های زیر، نمونه ای از متن درس «خوان عدل» بیاید.

■ مضارع اخباری:

■ ماضی نقلی:

■ مضارع التزامی:

۱۲۶ بن ماضی و بن مضارع «رستن» را بنویسید.

۱۲۷ در بیت های زیر زمان افعال را بنویسید.

الف) یا رب اندر کنف سایه آن سرو بلند

ب) حُسن بی پایان او چندان که عاشق می کشد

گر من سوخته یک دم بنشینم چه شود

زمره دیگر به عشق از غیب سر بر می کنند

۱۲۸ جدول زیر را کامل کنید.

مصدر	ماضی نقلی	ماضی استمراری	مضارع اخباری	مضارع التزامی	ماضی بعید
سنجیدن					
پیچیدن					
آموختن					

۱۲۹ جدول زیر را کامل کنید.

مصدر	بن ماضی	بن مضارع	صفت مفعولی	ماضی نقلی	مضارع اخباری
گسستن					
انباشتن					
فروختن					

۱۳۰ در عبارات زیر زمان افعال مشخص شده را بنویسید.

«باید بکوشی طبیعت و جوهر خود را بیابی و آن، طبیعت واقعی و بدون محدودیت توست و اوست که آموزگار تو خواهد بود.»

۱۳۱ در عبارات زیر زمان افعال را بنویسید.

الف) من می خواهم توانایی خود را بسنجم.

ب) قایقرانان کمتر روی آب خواهند آمد.

ج) زیرا دوباره آموختن را آغاز کرده بودند.

۱۳۲ در عبارات زیر زمان افعال را مشخص کنید.

الف) او به زودی دریافت که این طرز فکر سبب می شود که او محبوبیت خود را از دست بدهد.

ب) تو یک پارچه پوست و استخوان شده ای.

۱۳۳ در عبارات زیر زمان افعال مشخص شده را بنویسید.

الف) پرتو آفتاب مانند طلا روی امواج دریا می درخشید.

ب) مرغان دریایی به ساحل روی آورده بودند.

ج) بیشتر مرغ‌های دریایی نمی خواستند بیش از آنچه راجع به پرواز می دانستند بیاموزند.

۱۳۴ در بند زیر زمان افعال مشخص شده را بنویسید.

«او اختران را در آسمان نهاده / تا به برّ و بحر نشانمان باشند / تا نگه به فرازها دوزیم / تا ازین ره، لذّت اندوزیم»

۱۳۵ در بند زیر چند «ترکیب اضافی» وجود دارد؟

«بگذار بر پشت زین خود معتبر بمانم / تو در کلبه و خیمه خود باز بمان / بگذار سرخوش و سرمست به دوردست‌ها روم / و بر فراز سرم جز اختران نیبم.»

۱۳۶ در بند زیر نقش دستوری واژه‌های مشخص شده را بنویسید.

«بگذار بر پشت زین خود معتبر بمانم / تو در کلبه و خیمه خود باز بمان / بگذار سرخوش و سرمست به دوردست‌ها روم.»

۱۳۷ در عبارات زیر، زمان افعال مشخص شده را بنویسید.

الف) و چنین زیبا زندگی در هم تنیده است.

ب) بگذار بر پشت زین خود معتبر بمانم.

۱۳۸ در عبارات زیر چند «ترکیب اضافی» و چند «ترکیب وصفی» وجود دارد؟

«هر نفسی را دو نعمت است: دم فرو دادن و برآمدنش / آن یکی مدّ حیات است / این یکی مفرّج ذات.»

۱۳۹ در بند زیر نقش دستوری واژه‌های مشخص شده را بنویسید.

«اگر فکر و حواسم این جهانی است / بهره‌ای والاتر از بهر من نیست / روح را خاک نتواند مبدّل به غبارش سازد، / زیرا هر دم به تلاش است تا که فرا رود»

۱۴۰ در شعر زیر زمان افعال مشخص شده را بنویسید.

«روح را خاک نتواند مبدل به غبارش سازد، / زیرا هر دم به تلاش است تا که فرا رود»

۱۴۱ در بند زیر چند «ترکیب وصفی» و «ترکیب اضافی» وجود دارد؟

«اگر فکر و حواسم این جهانی است / بهره‌ای والاتر از بهر من نیست / روح را خاک نتواند مبدّل به غبارش سازد، / زیرا هر دم به تلاش است تا که فرا رود»

۱۴۲ در بند زیر نقش دستوری واژه‌های مشخص شده را بنویسید.

«و خوان عدل خود را بر همگان گسترده / باشد که از میان آسمای صدگانه‌اش / او را به همین نام بستاییم / آمین.»

۱۴۳ در بند زیر چند «ترکیب اضافی» و چند «ترکیب وصفی» وجود دارد؟

«اوست که عادل مطلق است / و خوان عدل خود را بر همگان گسترده / باشد که از میان آسمای صدگانه‌اش / او را به همین نام بستاییم.»

۱۴۴ در عبارت زیر نقش دستوری واژه‌های مشخص شده را بنویسید.

«شرق از آن خداست / غرب از آن خداست، / و سرزمین‌های شمال و جنوب نیز / آسوده در دستان خدا است.»

۱۴۵ در عبارات زیر زمان افعال مشخص شده را بنویسید.

«و خوان عدل خود را بر همگان گسترده / باشد که از میان آسمای صدگانه‌اش / او را به همین نام بستاییم»

۱۴۶ در عبارت زیر کدام یک از زمان‌های داخل کمانک، به کار نرفته است؟ (مضارع التزامی - آینده - ماضی نقلی - ماضی ساده)

«یک روز این فکر به سر تراز افتاد که اگر بدانند چه وقت کارها را شروع کند، در هیچ کاری ناموفق نخواهد بود.»

۱۴۷ از مصدر «اندیشیدن» سوم شخص جمع، در زمان ماضی التزامی بسازید.

۱۴۸ در عبارت زیر، کدام یک از زمان‌های داخل کمانک دیده نمی‌شود؟ (مضارع التزامی - ماضی بعید - ماضی استمراری - ماضی التزامی)

«اسب درشکه‌اش توی جوی پهنی افتاده بود. پی‌درپی نفس می‌زد. می‌خواستند آن را بیرون بیاورند.»

۱۴۹ هسته و وابسته گروه‌های اسمی مشخص شده عبارات زیر را بنویسید.

الف) در پرواز هدفی بالاتر از پریدن به این سو و آن سو وجود دارد. یک حشره نیز همین کار را انجام می‌دهد.

ب) پس از سه ماه آذرباد شش شاگرد پیدا کرده بود. آنها همه از جامعه مرغان رانده شده بودند.

۱۵۰ در هریک از گروه‌های زیر، هسته و نوع وابسته‌های آن را مشخص کنید.

الف عادل مطلق

ب اسمای صدگانه‌اش

پ چند روز آینده

ت این نعمت بزرگ

۱۵۱ نقش دستوری کلمات مشخص شده را بنویسید.

الف او اختِراَن را در آسماَن نهاده / تا به بحر برّ و بحر نشانمان باشند.

ب زمستان نزدیک است و قایقرانان کمتر روی آب خواهند آمد.

۱۵۲ جدول زیر را کامل کنید.

مصدر	بن ماضی	بن مضارع	مضارع اخباری اول شخص مفرد	مضارع التزامی دوم شخص مفرد	ماضی نقلی سوم شخص جمع
شستن					
دیدن					

۱۵۳ نوع و زمان فعل‌ها را در متن زیر مشخص کنید.

«مسئله اصلی سرعت بود و او با یک هفته تمرین توانست بیش از هر مرغ دریایی دیگر سرعت بیاموزد. وی در اندک مدّتی فرسنگ‌ها راه می‌رفت.»

۱۵۴ جدول زیر را کامل کنید.

مصدر	بن ماضی	فعل امر	بن مضارع
گریستن			
گسستن			
خوردن			
گسیختن			
آمدن			

۱۵۵ نقش «م» در قسمت‌های مشخص‌شده بیت زیر چیست؟

به حشرم بده نامه در دست راست ز هولم در آن روز بی‌باک کن

آرایه‌های ادبی

۱۵۶ با توجه به متن درس «خوان عدل»، جدول زیر را کامل کنید.

آرایه ادبی	نمونه	مفهوم
مجاز		
کنایه		

۱۵۷ مفهوم هریک از کنایه‌های به‌کاررفته را بنویسید.

الف بر پشت زین خود معتبر بمانم.

ب به ساحل روی آورده بودند.

پ از تمرین سر بخورد.

ت یک پارچه پوست و استخوان شده‌ای.

۱۵۸ در عبارت «و خوان عدل خود را بر همگان گسترده» تشبیه را بیابید و آن را به یک تشبیه کامل تبدیل نمایید.

۱۵۹ بیت «به حشرم بده نامه در دست راست / ز هولم در آن روز بی‌باک کن» به کدام آیه شریفه اشاره دارد؟

۱۶۰ در عبارت زیر آرایه‌های «تناسب و تشبیه» را بیابید.

«صبح بود و پرتو آفتاب مانند طلا روی امواج دریا می‌درخشید»

۱۶۱ در متن زیر آرایه‌های «تشخیص و حسن تعلیل» را بیابید.

«مگر نه راهنمای ما هر شامگاهان با صدای دلکش بیتی چند از غزل‌های شورانگیز تو را می‌خواند تا اختران آسمان را بیدار کند و رهنان کوه و دشت را بترساند؟»

۱۶۲ در بند زیر آرایه‌های «کنایه و تشبیه» را بیابید.

«اوست که عادل مطلق است / و خوان عدل خود را بر همگان گسترده / باشد که از میان آسمای صدگانه‌اش / او را به همین نام بستانیم / آمین».

۱۶۳ در بند زیر چند «مجاز» وجود دارد؟

«شرق از آن خداست / غرب از آن خداست / و سرزمین‌های شمال و جنوب نیز / آسوده در دستان خداست».

۱۶۴ در هریک از موارد زیر، یک آرایه ادبی بیابید.

الف سرزمین‌های شمال و جنوب نیز / آسوده در دستان خداست.

ب پسرم چرا غذا نمی‌خوری؟ تو یک پارچه پوست و استخوان شده‌ای.

پ صبح بود و پرتو آفتاب مانند طلا روی امواج می‌درخشید.

ت

به حشرم بده نامه در دست راست ز هولم در آن روز، بی‌باک کن

۱۶۵ آرایه‌های «مجاز، تضاد و کنایه» را در بیت زیر مشخص کنید.

نشاطی بده در عبادت مرا دل لشکر دیو، غمناک کن

۱۶۶ آرایه‌های به‌کاررفته در شعر زیر را بنویسید.

شرق از آن خداست. / غرب از آن خداست. / و سرزمین‌های شمال و جنوب نیز / آسوده در دستان خداست.

قرابت معنایی

۱۶۷ کدام بخش از سروده گوته در درس «خوان عدل»، با متن زیر هم‌نواست؟

«در کویر، بیرون از دیوار خانه، پشت حصار ده، دیگر هیچ نیست. صحرای بی‌کرانه عدم است ... راه، تنها به سوی آسمان باز است. آسمان، کشور سبز آرزوها، چشمه موج و زلال نوازش‌ها، امیدها و ...»

«علی شریعتی»

۱۶۸ گوته، شیفته و دلبسته شعر و اندیشه حافظ بود؛ او متن زیر را نیز به تأثیرپذیری از حافظ سروده است:

«مگر نه راهنمای ما هر شامگاهان با صدای دلکش، بیتی چند از غزل‌های شورانگیز تو را می‌خواند تا اختران آسمان را بیدار کند و رهنان کوه و دشت را بترساند؟»

الف) کدام قسمت از متن درس «خوان عدل»، با سروده بالا ارتباط معنایی دارد؟

ب) بیتی از حافظ بیابید که با سروده بالا مناسبت داشته باشد؟

۱۶۹ عبارات زیر چه ارتباط معنایی با یکدیگر دارند؟

الف) خدا را در فراخی خوان و در عیش و تن‌آسانی نه چون کارت به جان آید خدا از جان و دل خوانی

ب) و تو شکر خدا کن، به هنگام رنج

۱۷۰ این بیت مولانا با کدام قسمت از درس «آذرباد» تناسب معنایی دارد؟

«ای برادر تو همه اندیشه‌ای مابقی خود استخوان و ریشه‌ای»

۱۷۱ بیت «هر که را اسرار عشق آموختند / مهر کردند و دهانش دوختند» با کدام قسمت درس «آذرباد» تقابل دارد؟

۱۷۲ کدام سروده با متن زیر هم‌نواست؟

«در کویر، بیرون از دیوراخانه، پشت حصار ده، دیگر هیچ نیست. صحرای بی‌کرانهٔ عدم است. راه، تنها به سوی آسمان است. آسمان، کشور سبز آرزوها، چشمهٔ موج و زلال نوازش‌ها، امیدها و ...»
الف) بگذار که سرخوش و سرمست به دوردست‌ها روم / و بر فراز سرم هیچ جز اختران نبینم
ب) او اختران را در آسمان نهاده / تا به بر و بحر نشانمان باشند.

معنا و مفهوم ابیات و عبارات

۱۷۳ «گوته» در عبارت زیر از کدام شاعر تأثیر پذیرفته است؟

«مگر نه راهنمای ما هر شامگاهان با صدای دلکش، بیتی چند از غزل شورانگیز تو را می‌خواند تا اختران آسمان را بیدار کند و رهنان کوه و دشت را بترساند؟»

۱۷۴ در روان‌خوانی «آذرباد»، کدام خصلت‌های درونی، عامل مهم در رشد و پیشرفت آذرباد بود؟

۱۷۵ متن داستانی «آذرباد» را از نظر زاویهٔ دید بررسی کنید.

۱۷۶ این بخش از سرودهٔ گوته، بیانگر چه دیدگاهی است؟

«و تو شکر خدا کن، به هنگام رنج

و شکر او کن، به وقت رستن از رنج»

۱۷۷ بند نخست درس «خوان عدل»، یادآور کدام صفات خداوند است؟

۱۷۸ کدام بند از سرودهٔ «خوان عدل»، بیانگر تأثیر‌پذیری «گوته» از گلستان سعدی است؟ دلیل خود را بنویسید.

۱۷۹ کدام یک از ابیات شعر «الهی» به مضمون آیهٔ شریفهٔ «فَأَمَّا مَنْ أَوْتِيَ كِتَابَهُ بَيِّنَاتٍ، فَسَوْفَ يُحَاسِبُ حِسَاباً يَسيراً» اشاره دارد؟

۱۸۰ ملامحسن فیض کاشانی در کدام یک از ابیات شعر «الهی» از خدا توفیق بندگی و ترک هوای نفس را می‌خواهد؟

۱۸۱ مفهوم کدام بیت شعر «الهی» به «عاقبت‌به‌خیری در روز رستاخیز» اشاره می‌کند؟

۱۸۲ معنای بیت زیر را بنویسید.

«به حشرم بده نامه در دست راست ز هولم در آن روز بی‌باک کن»

۱۸۳ بیت زیر را به نثر روان برگردانید.

«نشاطی بده در عبادت مرا دل لشکر دیو غمناک کن»

۱۸۴ بیت زیر را به نثر روان برگردانید.

«به خاک درت گر نیارم سجود مکافات آن بر سرم خاک کن»

۱۸۵ بیت زیر را معنا کنید.

«دلم را بده عزم بر بندگی نه چون بی‌غمانم هوسناک کن»

۱۸۶ معنای بیت زیر را بنویسید.

«به عصیان سراپای آلوده‌ام سراپا ز آلودگی پاک کن»

۱۸۷ بیت زیر را به نثر روان برگردانید.

«الهی، ز عصیان، مرا پاک کن در اعمال شایسته، چالاک کن»

۱۸۸ اگر بیت «الهی، ز عصیان مرا پاک کن / در اعمال شایسته، چالاک کن» سرآغاز یک منظومهٔ شش‌بیتی باشد و مصرع اول بیت اول با مصرع‌های

دوم سایر ابیات هم‌قافیه باشد نام قالب شعری چیست؟

۱۸۹ راوی داستان «آذرباد» کیست؟

۱۹۰ عبارت زیر به کدام جملهٔ سعدی در گلستان اشاره دارد؟

«هر نفسی را دو نعمت است: دم فرو دادن و برآمدنش / آن یکی ممد حیات است / این یکی مفرح ذات.»

۱۹۱ در عبارت زیر منظور شاعر از «خاک» و «غبار» چیست؟

۱۹۲ گوته در کدام بند شعر «خوان عدل» به «بازگشت روح به عالم معنا» اشاره می‌کند؟

۱۹۳) گوته در بند زیر کدام صفت خداوند را می‌ستاید؟

«اوست که عادل مطلق است / و خوان عدل خود را بر همگان گسترده.»

۱۹۴) مفهوم کلی بند زیر به کدام ویژگی خداوند اشاره می‌کند؟

«شرق از آن خداست / غرب از آن خداست / و سرزمین‌های شمال و جنوب نیز / آسوده در دستان خداست.»

۱۹۵) با توجه به بند زیر به سؤالات پاسخ دهید.

«او اختران را در آسمان نهاده / تا به برّ و بحر نشانمان باشند / تا نگه به فرازاها دوزیم / تا ازین ره، لذّت اندوزیم»

الف) از نظر شاعر چرا خداوند ستارگان را در آسمان قرار داده است؟

ب) چه کلماتی با یکدیگر رابطه معنایی «تضاد» دارند؟

۱۹۶) عبارت زیر را به نثر روان بازگردانی کنید.

الف) اوست که عادل مطلق است / و خوان عدل خود را بر همگان گسترده.

ب) اگر فکر و حواسم این جهانی است / بهره‌ای والا تر از بهر من نیست.

پ) روح را خاک نتواند مبدل به غبارش سازد / زیرا هر دم به تلاش است که فرا رود.

ت) هر نفسی را دو نعمت است / دم فرو دادن و برآمدنش / آن یکی مُمدّ حیات است / این یکی مفرّح ذات.

ث) بگذار بر پشت زین خود معتبر بمانم / تو در کلبه و در خیمه خود باز بمان.

ج) او اختران را در آسمان نهاده / تا به برّ و بحر نشانمان باشند.

چ) برای من مهم نیست که استخوان و پوست باشم.

ح) یک مرغ عادی نبود که از تمرین سر بخورد.

۱۹۷) هر یک از عبارات زیر بیانگر کدام دیدگاه است؟

الف)

و تو شکر خدا کن، به هنگام رنج و شکر او کن، به وقت رستن از رنج

۱۹۸) معنی عبارات و ابیات زیر را به نثر روان بنویسید.

الف) آن یکی مُمدّ حیات است.

۱۹۹) در بیت زیر چه عاملی باعث غمگین شدن سپاه شیطان می‌شود؟

نشاطی بده در عبادت مرا / دل لشکر دیو، غمناک کن»

۲۰۰) با توجه به عبارت زیر، چه چیزی را باید کنار گذاشت؟

«آموختن دقیق و کامل پرواز، یک قدم ما را به درک جوهر و باطن خود نزدیک می‌کند. هرچیزی که ما را محدود می‌کند، باید پشت سر گذاشته شود.»

۲۰۱) با توجه به سروده «و تو شکر خدا کن به هنگام رنج / و شکر او کن، به وقت رستن از رنج» چه زمانی باید شکر گزار خداوند بود؟

۲۰۲) کدام بند، بیانگر تأثیرپذیری گوته از سعدی است؟

۱) اگر فکر و حواسم این جهانی است / بهره‌ای والا تر از بهر من نیست.

۲) اوست که عادل مطلق است / و خوان عدل خود را بر همگان گسترده

۳) هر نفسی را دو نعمت است: / دم فرو دادن و برآمدنش.

۴) او اختران را در آمان نهاده / تا به برّ و بحر نشانمان باشند

تاریخ ادبیات

۲۰۳) در عبارات زیر، گزینه درست را انتخاب کنید.

الف) شیخ عطار، کتاب «اسرارنامه» و «منطق الطیر» را به جلال‌الدین (مولانا) خردسال هدیه داد.

ب) نثر درس «کاوه دادخواه» برگرفته از کتاب «چشمه روشن غلامحسین یوسفی» از نوع ادبیات تعلیمی است.

ج) شعر «در امواج سند» سروده «مهدی حمیدی شیرازی» و شرح دلاوری‌های جلال‌الدین خوارزمشاهی است.

د) کتاب «ماه نو مرغان آواره» اثر یوهان ولفانگ گوته و «دیوان غربی - شرقی» اثر رابیندرانات تاگور است.

- ۲۰۴ گوتۀ آلمانی، شیفته و دلبستۀ افکار و اشعار کدام شاعر بزرگ فارسی است؟
- ۲۰۵ نیایش «الهی»، با مطلع «الهی ز عصیان، مرا پاک کن / در اعمالِ شایسته، چالاک کن» سرودۀ کدام شاعر پارسی گو است؟
- ۲۰۶ مترجم «پرنده‌ای به نام آذرباد» اثر ریچارد باخ، کیست؟
- ۲۰۷ پرنده‌ای به نام آذرباد، نوشته کیست؟
- ۲۰۸ کتاب «کویر» نوشته کدام متفکر و نویسنده معاصر است؟
- ۲۰۹ «دیوان غربی- شرقی» سرودۀ کدام شاعر آلمانی است؟
- ۲۱۰ پدیدآورنده هریک از آثار زیر را نام ببرید.
- الف دیوان غربی - شرقی
- ب پرنده‌ای به نام آذرباد

پاسخنامه تشریحی

۱

- دریا و طبیعت
- فصل و سال

۲

- الف) خانه و در
- ب) فصل و بهار
- ج) جسم و سر

* البته دانش‌آموزان محترم می‌توانند از واژه‌های دیگری استفاده کنند.

۳

- الف) آتش و شعله
- ب) آسمان و ستاره
- ج) دریا و قطره

د) درخت و برگ

* البته دانش‌آموزان محترم می‌توانند از واژه‌های دیگری استفاده کنند.

۴

- الف) گزاردن: به جا آوردن، انجام دادن، ادا کردن، تعبیر کردن
- ب) گذاردن (گذاشتن): قرار دادن، رها کردن، وضع کردن، اجازه دادن

۵

برزگر: دهقان و کشاورز

۶

- بند ← عبد
- دوست ← خلیل
- خواست ← رغبت
- کشاورز ← برزیگر

۷

- تواضع ← فروتنی
- کاستی ← نقص
- آگاه باش ← زنهار
- غوغا ← هیاهو

۸

چراغدان: جایی یا ظرفی که در آن چراغ بگذارند.

۹

الف

دوش، کتف

۱۰

الف

برزیکر: برزگر، دهقان، کشاورز

ب

تهی: خالی

پ

در آمیزید: ترکیب کنید، مخلوط کنید

ت

هیاهو: هنگامه، غوغا، سر و صدا

ث

فروتنی: افتادگی، تواضع، خضوع

ج

رؤیا: آنچه در خواب بینند

چ

زنهار: آگاه باش

ح

واستاند: پس می‌گیرد

خ

تجسم: در نظر آوردن، خیالی را واقعیت دادن

۱۱

خورشید و ستاره: تناسب

ممکن و ناممکن: تضاد

روشنایی و چراغ: تناسب

فصل و بهار: تضمن

برزیکر و دهقان: ترادف

۱۲ (ب) رقت ← رغبت

۱۳ شکل درست واژه‌های املائی: نقص - سپاسگزاری

۱۴ دو واژه «سپاسگزاری و بی‌رقت» نادرست است و شکل صحیح آنها «سپاسگزاری و بی‌رغبت» است.

۱۵ الف) ۱- دور ۲- کنون ۳- دور

در بیت «ب» یک قید وجود دارد: هنوز

۱۶ الف) جمله: ۱- می‌پرسد ۲- است ۳- می‌آید ۴- در رؤیای یک ناتوان است (فعل محذوف)

(ب) ناممکن: متمم / ات: مضاف‌الیه / پاسخ: نهاد

۱۷ خاموش: مسند چارپا: نهاد هیاهو: مفعول آسمان: متمم

۱۸ الف) گزاردن: نماز گزار - سپاسگزار - حق گزار - خدمت گزار - خواب گزار

(ب) گزاردن: سپرده‌گذار، قانون‌گذار

۱۹

کلمه	مسند در جمله	قید در جمله
خندان	گل، خندان شد.	گل، خندان در باغ می‌روید.
چگونه	حال برادرت چگونه است؟	برادرت چگونه ورزش می‌کند؟

۲۰ ماهی در آب خاموش است و (ربط «بین دو جمله آمده است»)

چارپا روی خاک هیاهو می‌کند و (ربط)

پرنده در آسمان آواز می‌خواند.

آدمی،

اما

خاموشی دریا و (عطف «بین دو یا چند کلمه غیر فعل هم‌نقش آمده است»)

هیاهوی خاک و (عطف)

موسیقی آسمان را در خود دارد.

۲۱ الف) امروز (ب) هر دم

۲۲ الف) گروه اسمی: ستارگان درخشنده / جلوه‌گر

(ب) گروه قیدی: شامگاه

۲۳ الف) هیچ (ب) سحر (ج) هرگز

۲۴ الف) آخر

(ب) هر صبح و مسا (هر صبح و شب)

(ج) کنون - تنها

۲۵ الف) اکنون

(ب) عاقبت

۲۶ الف) شکوه آصفی و اسب باد و منطق طیر
عطف عطف

به باد رفت و از او خواجه هیچ طرفه نیست
ربط

(ب) دلا منال ز بیداد و جور یار که یار
عطف

تو را نصیب همین کرده است و این از آن دادست
ربط

۲۷ حرف واو: نشانه ربط: از می مست (بود) و میخواران از نرگس مست او مست (بودند).

قید: قدحی در دست

۲۸ الف) راست (واژه «فراز» در مصرع دوم نقش مسندی دارد).

ب) لاله‌صفت

۲۹ الف) واو ربط: من دائم دردمند بیدار(داند)

ب) واو ربط

۳۰ الف) چه، چون (قید پرستش)

ب) هر دم

۳۱ الف) بیشتر

ب) امشب

۳۲ ج، حرف واو در سایر گزینه‌ها حرف ربط است زیرا بین دو جمله آمده است.

۳۳ الف) واو ربط

ب) واو ربط زیرا بین دو جمله آمده است. حریفان از مُل (شراب) (مستند) و من از تأمل مستم.

۳۴ الف) در همه موارد «واو عطف

ب) واو ربط

۳۵ الف) واو ربط (ای همه شکل تو مطبوع است» و همه جای تو خوش است)

ب) واو عطف

۳۶ الف) در همه موارد «واو عطف» است.

ب) واو ربط

۳۷ واژه‌هایی که نقش قیدی دارند: به‌راستی - همیشه

۳۸ بزرگ: مسند بيش از همه: گروه قیدی

نزدیک: مسند

۳۹ حرف «واو» در هر دو مورد واو «عطف» است؛ زیرا بین واژه‌های هم‌نقش آمده است.

خاموشی دریا و هیاوی خاک و موسیقی آسمان را در خود دارد.

مفعول معطوف به مفعول معطوف به مفعول

۴۰ نوع «واو» در همه موارد، واو ربط (پیوند) است زیرا بین جملات آمده است.

۴۱ آفتاب: مفعول ستاره‌ها: مفعول هم: قید

۴۲ شعله: متمم اش: مضاف‌الیه چراغدان: مفعول

همیشه: قید صبورانه: قید سایه: متمم

۴۳

الف) سال دگر (سال: قید) / شوخ پسر = پسر شوخ (پسر: منادا) / روزگار تو (روزگار: نهاد) / کار تو (کار: نهاد)

ب) منصب خویش (منصب: متمم)

پ) خوبان شهر (خوبان: نهاد) / قدر مرا (قدر: مفعول)

ت) ذات حق (ذات: متمم) / هجر تو (هجر: متمم)

۴۴

الف) قید

ب) مسند

پ) نهاد

ت) قید

۴۵

الف) من و تو (واو اضافه) / لیل و نهاری (واو عطف)

ب) روند و ... آیند (واو پیوند (ربط))

پ) بگیر و ... بدار (واو پیوند (ربط))

۴۶

الف همیشه

ب دیروز، امروز

پ فردا

۴۷

الف خاک: مضاف‌الیه / آسمان: مضاف‌الیه

ب بلیت: مضاف‌الیه / «م» در پوستم: مضاف‌الیه

۴۸

الف بزرگ

ب کار / بار

۴۹

الف کار خوب دوستم را پسندیدم. (خوب: صفت)

ب حال صدرا خوب است. (خوب: مسند)

پ برخی از دوستانم خوب می‌دوند. (خوب: قید)

۵۰

الف نهاد

ب مسند

پ قید

ت قید

ث قید

ج مفعول

۵۱ ۱- مریم نگران آمد. ۲- مریم نگران است.

۵۲ الف. پرنده: نهاد / آواز: مفعول / می‌خواند: فعل

ب. قید را می‌توان حذف کرد (در آسمان) زیرا فعل به آن نیاز ندارد و حذف آن نقضی ایجاد نمی‌کند.

۵۳ آفتاب ← نعمت‌های بزرگ و فرصت‌های خوب در زندگی

ستاره ← آرزوهای کوچک و فرصت‌های معمولی

۵۴ الف) از شعله سپاسگزاری کن (ب) چراغدان صبورانه می‌ایستد (ج) ممکن از ناممکن می‌پرسد

۵۵

الف دور از چشم بودن

ب حمل کردن

پ رها کردن

۵۶

الف «شعله»: استعاره از کسانی که به‌طور مستقیم به ما خدمت می‌کنند. / «چراغدان»: استعاره از کسانی که دور از چشم و به‌طور غیرمستقیم به ما خدمت می‌کنند.

ب «آفتاب»: استعاره از نعمت‌های از دست‌رفته / «ستاره»: استعاره از نعمت‌هایی که در اختیار داریم.

۵۷ واژه‌هایی که با یکدیگر «تناسب» دارند: خمیر - تنور - نان

۵۸ «خاموشی ماهی و دریا»، «هیاوهی چارپا و خاک» و «آواز خواندن پرنده»، تشخیص هستند.

۵۹ تشخیص و استعاره: ممکن می‌پرسد و سؤال می‌کند.

تضاد: ممکن و ناممکن

۶۰

الف مانند کردن زندگی به تاریکی: تشبیه

ب نسبت دادن صفت «کور» به «شوق»: استعاره (تشخیص)

کنایه از

پ تکرار صامت «ب»: واج آرای / به دوش کشیدن ————— بردن، حمل کردن / بار وظیفه: تشبیه

۶۱

الف نماد یا استعاره یا تشخیص یا مجاز

۶۲ ممکن و ناممکن: تضاد / پرسیدن ممکن و پاسخ دادن ناممکن: استعاره (تشخیص)

تکرار صامت «ن»: واج آرای

نماد

۶۳ شعله ————— بخشندگی و روشنایی

نماد

چراغدان ————— مبدأ بخشندگی و روشنایی

تکرار صامت‌های «ر» و «س»: واج آرای

شعله، روشنایی، چراغدان: مراعات‌نظیر

سپاسگزاری از شعله، صبورانه ایستادن چراغدان: استعاره (تشخیص)

۶۴ بند چهارم: هنگامی که / در فروتنی / بزرگ باشیم، / بیش از همه به آن بزرگ نزدیک شده‌ایم.

مفهوم مشترک عبارت صورت سؤال و سرودهٔ تاگور: فروتنی انسان را به بزرگی و تعالی می‌رساند.

۶۵ مفهوم مشترک هر دو این است که «فروتنی موجب بزرگی است».

۶۶ بند پایانی: ممکن / از ناممکن می‌پرسد: / «خانه‌ات کجاست؟» / پاسخ می‌آید: / «در رؤیای یک ناتوان»

یعنی: شخص توانمند هیچ ناممکنی در زندگی خود ندارد؛ بلکه برای هر مشکلی راه‌حلی پیدا می‌کند.

۶۷ انسان اشرف مخلوقات است و ویژگی‌های تمام هستی را در خود دارد.

۶۸ چراغدان: کسانی که بدون ادعا و بردبار کمک می‌کنند و زمینه‌ساز کمک به دیگران هستند.

۶۹ در بیت اول تواضع بیش از حد، مکروه و ناپسند است اما در عبارات «ب» تواضع سبب بزرگی و عزیزبودن انسان می‌شود.

۷۰ نویسنده در عبارت سؤال انسان را تشویق می‌کند که «کارها را از روی عشق انجام دهد».

۷۱ الف) خیر، کار خالی از مهر و عشق پوچ و بیهوده است.

ب) ارزش دانش در کار و عمل به آن علم و دانش است.

۷۲ الف) از نظر جبران خلیل جبران بدون اشتیاق زندگی زیبایی و جلوه‌ای ندارد و سراسر تاریکی است.

ب) از نظر نویسنده اشتیاق صرف کافی نیست بلکه اگر دانش و آگاهی نیز همراه شوق و اشتیاق گردد زندگی زیبا می‌شود.

۷۳ ماهی در آب خاموش است و / چارپا روی خاک هیاهو می‌کند و / پرنده در آسمان آواز می‌خواند / آدمی / اما / خاموشی دریا و / هیاهوی خاک و / موسیقی آسمان را در خود دارد.

۷۴ گریه کنی اگر / که آفتاب را ندیده‌ای / ستاره‌ها را هم / نمی‌بینی.

۷۵ از نظر تاگور ناممکن وجود ندارد بلکه انسان ناتوان فکر می‌کند انجام دادن یک کار ناممکن است. بنابراین علت ناممکن بودن بعضی از کارها در خود انسان وجود دارد.

۷۶ هنگامی که / در فروتنی، / بزرگ باشیم / بیش از همه به آن بزرگ نزدیک شده‌ایم.

۷۷ ماهی در آب خاموش است و / چارپا روی خاک هیاهو می‌کند و / پرنده در آسمان آواز می‌خواند. / آدمی، / اما / خاموشی دریا و / هیاهوی خاک و / موسیقی آسمان را در خود دارد.

۷۸ «شعله» نماد انسان‌های عاقل و خردمند و موفق

«چراغدان» نماد انسان‌های مؤثر و زمینه‌ساز برای موفقیت دیگران

۷۹

الف قدردانی از بخشنده

ب سپاس از زمینه‌سازان بخشندگی

پ گله و ناسپاسی از نرسیدن به جایگاه بلند، موجب بازماندن از موفقیتهای کوچک‌تر می‌شود.

ت عزتمندی در تواضع و فروتنی / تواضع موجب کمال و رسیدن به خدا

ث ناممکن بودن هر چیز در نزد انسان ناتوان / ممکن بودن هر چیز در نزد انسان توانا / نکوهش ناتوانی و ضعف

۸۰

الف چهارپا روی زمین داد و فریاد می‌کند.

- ب** هنگامی که با وجود فروتنی، انسان بزرگی باشیم، بیش از هر زمان دیگری به خداوند، نزدیک شده‌ایم.
- پ** آنچه شدنی است از چیزی که ناممکن است می‌پرسد: «خانه تو کجاست؟» ناممکن پاسخ می‌دهد: «در آرزوی یک انسان ضعیف»
- ت** همانا زندگی تاریکی است مگر زمانی که اشتیاقی در آن باشد و اشتیاق همیشه نابینا است مگر آنکه با علم و دانشی همراه باشد.
- ث** اگر نمی‌توانید کارتان را با عشق همراه کنید و همواره می‌خواهید کاری را با بی‌میلی انجام دهید، پرهیزید و کار را رها کنید!
- ج** کار، شکل ظاهری و نمایان عشق است.

۸۱

- الف** فروتنی شرط رسیدن به بزرگی است.
- ۸۲** آدمی / اما / خاموشی دریا و / هیاهوی خاک / موسیقی آسمان را در خود دارد.
- ۸۳** اگر افسوس بخوری که موقعیت‌های بزرگ زندگی‌ات را از دست داده‌ای، موقعیت‌های مناسب دیگر را نیز از دست می‌دهی.
- ۸۴** زمانی که کار با عشق انجام نشود.
- ۸۵** کارها را ناممکن می‌داند.
- ۸۶** انسان ویژگی همه موجودات را در خود دارد و برتر از آنهاست.
- ۸۷** ماهی ← سکون و آرامش ^{نماد}
- چارپا ← حرکت و زندگی ^{نماد}
- پرنده ← آزادی و رهایی ^{نماد}
- ۸۸** قدردان خوبی‌ها و ایثار و فداکاری دیگران باشیم.
- ۸۹** جبران خلیل جبران
- ۹۰** کتاب «پیامبر و دیوانه» نوشته جبران خلیل جبران است.
- ۹۱** مجموعه «ماه نو و مرغان آواره» سروده رابیندرانات تاگور است.

۹۲

الف رابیندرانات تاگور

ب جبران خلیل جبران

- ۹۳** دست و پا: تناسب / عادل و ظالم: تضاد / خوان و سفره: مترادف / والا و پست: تضاد / حیات و ممات: تضاد / فرودادن و برآمدن: تضاد / عدم و هستی: تضاد / خانه و سقف: تضاد
- ۹۴** بر و بحر: تضاد / فراز و فرود: تضاد / اختر و نجم: مترادف / سرخوش و سرمست: مترادف / خیمه و سراپرده: مترادف / رنج و محنت: مترادف / زشت و زیبا: تضاد / سر و بدن: تضاد
- ۹۵** خو ← خصلت / اصل ← جوهر / گرفتار ← مقید / صرف ← محض / خوشی ← شغف
- ۹۶** الف) می‌گسلد: جدا می‌کند، پاره می‌کند. / ب) آذرخش: صاعقه / ج) جوهر: اصل، ذات، گوهر
- ۹۷** الف) فرسنگ: واحد مسافت حدود شش کیلومتر / ب) ثبات: پایداری، دوام

۹۸

• روح را خاک نتواند مبدل به غبارش سازد، زیرا هر دم به تلاش است تا که فرا رود.

لحظه

• هر نفسی را دو نعمت است / دم فرو دادن و برآمدنش

نفس بازدم، متضاد

- ۹۹** عصیان: معصیت، گناه، کار زشت و ناروا / چالاک: فرز، سریع، چابک
- ۱۰۰** تمسخر ← ریشخند / محل ظهور ← مظهر / خرسندی ← رضا / سفره ← خوان / پاره شدن ← گسلیدن
- ۱۰۱** الف) حماقت: نادانی، کم‌خردی، بی‌عقلی
- ب) وجد: خوشی، ذوق و شوق
- ج) مقید: گرفتار، بسته، در قید شده
- ۱۰۲** الف) زلال: آب صاف و گوارا

ب) هلهله: سروصدای حاکی از شادی، جوش و خروش / آوا: آواز، صدا، نوا، بانگ، نغمه / طنین: آواز، صدا

- ۱۰۳ الف) شامگاهان: هنگام شام، هنگام شب / دلکش: خوب، شیرین، نغز
(ب) حصار: دیوار قلعه، دژ / بی‌کرانه: بی‌پایان، بی‌انتهای نامحدود / عدم: نیستی، نابودی (متضاد وجود)
- ۱۰۴ اختران: ستارگان، انجم / بز: خشکی، بیابان / بحر: دریا، یم / اندوزیم: ذخیره کنیم
- ۱۰۵ فراز: بالا / اختران: ستارگان، انجم
- ۱۰۶ بگذار: اجازه بده / معتبر: محترم، ارزشمند / خیمه: چادر، سایه‌بان بزرگ، خرگاه، سراپرده
- ۱۰۷ رستن: نجات یافتن، رها شدن
- ۱۰۸ ممد: مددکننده، یاری‌دهنده، یاری‌رساننده / مفرح: شادی‌بخش، نشاط‌آور / ذات: جود، سرشت / تنیده: بافته
- ۱۰۹ مبدل ساختن: دگرگون ساختن، تغییر دادن
- دم: در اینجا به معنی لحظه
- ۱۱۰ بهره‌ای: نصیب / والاتر: بالاتر / از بهر: برای
- ۱۱۱ مطلق: بی‌شرط و قید / خوان: سفره یا طبقی که در آن غذا می‌گذاشتند / آسما: نام‌ها، جمع اسم

۱۱۲

الف) سرمست: شاد، شادمان، مسرور

ب) بستاییم: ستایش کنیم

پ) هول: ترس، هراس

ت) حشر: رستاخیز، قیامت

ث) ریشخند: تمسخر

۱۱۳

الف) فرسنگ

ب) خیال

۱۱۴

الف) رضا: خشنودی، قبول

ب) شَعَف: خوشی، شادمانی / خفیف: کم، اندک

پ) مخزن: گنجینه

ت) حَشَر: رستاخیز، قیامت / هول: ترس، هراس

۱۱۵ شکل درست واژه‌های املائی: بحر- زلال

۱۱۶

الف) عزم

۱۱۷ املائی دو واژه «خان و حیاط» نادرست و شکل صحیح آنها «خوان و حیات» است.

۱۱۸ آزرخش: آذرخش / آذرباد: آذرباد / مهدودیت: محدودیت / بگزارد: بگذار

۱۱۹

نام همین

وابسته پیشین، صفت اشاره هسته، اسم

اسمای صدگانه اش

هسته، اسم وابسته پسین، صفت بیانی وابسته پسین، مضاف‌الیه

۱۲۰ مضارع اخباری: می‌ارزم / ماضی بعید: ارزیده بودم / آینده: خواهم ارزید

۱۲۱ ماضی نقلی: ترسیده‌ام / ماضی استمراری: می‌ترسیدم / مضارع التزامی: بترسم

۱۲۲ الف) نمی‌خرد: مضارع اخباری / نیست: ماضی ساده / روم: مضارع التزامی

(ب) همی‌دهم (می‌دهم)، نمی‌دهد: مضارع اخباری

۱۲۳ الف) نمی‌بینم: مضارع اخباری / نرود: مضارع التزامی

(ب) گذشت: ماضی ساده / بدریدم: ماضی ساده

۱۲۴ مضارع التزامی

۱۲۵ مضارع اخباری: نتواند

ماضی نقلی: گسترده، نهاده

مضارع التزامی: بمانم، روم، دوزیم

۱۲۶ رستن ← ماضی رست

بین مضارع رستن ← ره

۱۲۷ الف (بنشینم، شود (بشود): مضارع التزامی

ب) می‌کشد، می‌کنند: مضارع اخباری

۱۲۸

مصدر	ماضی نقلی	ماضی استمراری	مضارع اخباری	مضارع التزامی	ماضی بعید
سنجیدن	سنجیده‌ام	می‌سنجیدم	می‌سنجم	بسنجم	سنجیده بودم
پیچیدن	پیچیده‌ام	می‌پیچیدم	می‌پیچم	پیچم	پیچیده بودم
آموختن	آموخته‌ام	می‌آموختم	می‌آموزم	بیاموزم	آموخته بودم

۱۲۹

مصدر	بن ماضی	بن مضارع	صفت مفعولی	ماضی نقلی	مضارع اخباری
گسستن	گسست	گسل	گسسته	گسسته‌ام	می‌گسلم
انباشتن	انباشت	انبار	انباشته	انباشته‌ام	می‌انبارم
فروختن	فروخت	فروش	فروخته	فروخته‌ام	می‌فروشم

۱۳۰ بکوشی، بیابی: مضارع التزامی / خواهد بود: آینده

۱۳۱ الف) می‌خواهم: مضارع اخباری – بسنجم: مضارع التزامی / ب) خواهند آمد: آینده / ج) کرده بودند: ماضی بعید

۱۳۲ الف) دریافت: ماضی ساده / می‌شود: مضارع اخباری / بدهد: مضارع التزامی

ب) شده‌ای: ماضی نقلی

۱۳۳ الف) می‌درخشید: ماضی استمراری

ب) روی آورده بودند: ماضی بعید

ج) می‌دانستند: ماضی استمراری

۱۳۴ نهاده (است): ماضی نقلی / دوزیم (بدوزیم): مضارع التزامی / اندوزیم (بیندوزیم): مضارع التزامی

۱۳۵ ترکیب‌های اضافی: ۱- پشت زین ۲- زین خود ۳- کلبه خود ۴- خیمه خود ۵- فراز سر ۶- سر من

۱۳۶ معتبر: قید / سرخوش: قید / سرمست: معطوف به قید

۱۳۷ الف) تنیده است: ماضی نقلی / ب) بمانم: مضارع التزامی

۱۳۸ ترکیب‌های اضافی: ۱- دم فرو دادن او ۲- برآمدن او ۳- ممد حیات ۴- مفرح ذات

ترکیب‌های وصفی: ۱- هر نفسی ۲- دو نعمت ۳- آن یکی ۴- این یکی

۱۳۹ این جهانی: مسند / من: متمم / خاک: نهاد / مبدل: مسند / هر دم: قید

۱۴۰ سازد: مضارع التزامی (بسازد) / فرا رود: مضارع التزامی (فرا برود)

۱۴۱ ترکیب‌های وصفی: ۱- این جهانی ۲- بهره‌ای والای ۳- هر دم

ترکیب‌های اضافی: ۱- فکر من ۲- حواس من ۳- غبارش (غبار او)

۱۴۲ عدل: مضاف‌الیه / همگان: متمم / اش: مضاف‌الیه / او: مفعول / آمین: شبه‌جمله

۱۴۳ ترکیب‌های اضافی: ۱- خوان عدل ۲- عدل خود ۳- میان آسما ۴- اسمای او

ترکیب‌های وصفی: ۱- عادل مطلق ۲- آسمای صدگانه ۳- همین نام

۱۴۴ از آن خدا: متمم که در جایگاه مسند قرار دارد. / غرب: نهاد / نیز: قید / آسوده: قید / در دستان خدا: متمم که در جایگاه مسند قرار دارد.

۱۴۵ گسترده (است): ماضی نقلی / بستاییم: مضارع التزامی

۱۴۶ ماضی نقلی

مضارع التزامی: بداند - شروع کند / آینده: نخواهد بود / ماضی ساده: افتاد

۱۴۷ اندیشیده باشند

۱۴۸ ماضی التزامی

مضارع التزامی: می‌خواستند بیاورند / ماضی بعید: افتاده بود / ماضی استمراری: نفس می‌زد

۱۴۹

الف

هدف: هسته / این: صفت اشاره (وابسته پیشین)، سو: هسته / آن: صفت اشاره (وابسته پیشین)، سو: هسته / یک: صفت شمارشی (وابسته پیشین)، حشره: هسته / همین: صفت اشاره (وابسته پیشین)، کار: هسته

ب

سه ماه: سه: صفت شمارشی (وابسته پیشین)، ماه: هسته / شش شاگرد: شش: صفت شمارشی (وابسته پیشین)، شاگرد: هسته / جامعه مرغان: جامعه: هسته، مرغان: مضاف‌الیه (وابسته پسین)

۱۵۰

الف

عادل: هسته / مطلق: وابسته (صفت بیانی)

ب

اسمای: هسته / صدگانه: وابسته (صفت بیانی) / اش: وابسته (مضاف‌الیه)

پ

چند: وابسته (صفت مبهم) / روز: هسته / آینده: وابسته (صفت بیانی)

ت

این: وابسته (صفت اشاره) / نعمت: هسته / بزرگ: وابسته (صفت بیانی)

۱۵۱

الف

اختران: مفعول / آسمان: متمم

ب

نزدیک: مسند / کمتر: قید

۱۵۲

مصدر	بن ماضی	بن مضارع	مضارع اخباری اول شخص مفرد	مضارع التزامی دوم شخص مفرد	ماضی نقلی سوم شخص جمع
شستن	شست	شوی	می‌شویم	بشویی	شسته‌اند
دیدن	دید	بین	می‌بینم	بینی	دیده‌اند

۱۵۳ بود: ماضی ساده / توانست: ماضی ساده / بیاموزد: مضارع التزامی / می‌رفت: ماضی استمراری

۱۵۴

مصدر	بن ماضی	فعل امر	بن مضارع
گریستن	گریست	بگری	گری
گسستن	گسست	بگسل	گسل
خوردن	خورد	بخور	خور
گسیختن	گسیخت	بگسل	گسل
آمدن	آمد	بیا	آ

۱۵۵ «م» در «حشرم»: مضاف‌الیه / «م» در «هولم»: مفعول

۱۵۶

آرایه ادبی	نمونه	مفهوم
مجاز	خاک	دنیا
کنایه	پشت زین ماندن	در سفر بودن

۱۵۷

الف به پشت زین ماندن (کنایه از: قصد سفر داشتن)

ب روی آوردن (کنایه از: توجه کردن)

پ سر خورد (کنایه از: پشیمان شدن و مأیوس شدن)

ت یک پارچه پوست و استخوان شدن (کنایه از: لاغری و نحیفی)

۱۵۸ خوان عدل: عدل همچون خوانی گسترده است.

۱۵۹ اشاره به مفهوم آیه‌های «فَأَمَّا مَنْ أَتَى كِتَابَهُ بِيَمِينِهِ فَيَقُولُ هَؤُلَاءِ أَقْرَبُ غَا كِتَابِي» (پس هرکس که کارنامه‌اش به دست راستش داده شود، گوید بیا بید و کتابم را بخوانید). (الحاقه - ۱۹) و «أَلَا إِنَّ أَوْلِيَاءَ اللَّهِ لَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ» (آگاه باشید بر دوستان خدا نه بیمی است و نه آنان اندوهگین می‌شوند). (یونس - ۶۲)

۱۶۰ تناسب: آفتاب و صبح / امواج - دریا

تشبیه: مانند طلا

۱۶۱ تشخیص و استعاره: بیدار شدن اختران

حسن تعلیل: علت خواندن غزل، بیدار کردن ستاره‌ها و ترساندن راهزنان دانسته شده است. (دلیل غیرواقعی و شاعرانه)

۱۶۲ کنایه: «گستردن خوان» کنایه از بخشش و کریم بودن

تشبیه: خوان عدل اضافه تشبیهی، عدل به سفره‌ای مانند شده است.

۱۶۳ در سؤال، ۳ مجاز وجود دارد:

۱- شرق مجاز از مشرق زمین ۲- غرب مجاز از مغرب زمین ۳- دست مجاز از قدرت

۱۶۴

الف «شمال و جنوب»: تضاد / «دست»: مجاز از قدرت

ب «پوست و استخوان شدن»: کنایه از لاغر و ضعیف شدن

پ «پرتو آفتاب مانند طلا می‌درخشید»: تشبیه

ت تلمیح به «دادن نامه اعمال نیکوکاران به دست راستشان در قیامت»

۱۶۵ دل (مجاز از: وجود لشکر دیو) / نشاط دادن و غمناک کردن: تضاد (نشاط دادن: کنایه از امید بخشیدن)، (غمناک کردن: کنایه از ناامید کردن)

۱۶۶ شرق، غرب، شمال، جنوب: مراعات نظیر / شرق، سرزمین‌های شمال و جنوب (مجاز از: کل دنیا و هستی) / دستان خدا: اضافه استعاری / در دست بودن (کنایه از: تسلط داشتن)

۱۶۷ بند پنجم

«بگذار بر پشت زین خود معتبر بمانم / تو در کلبه و خیمه خود باز بمان / بگذار که سرخوش و سرمست به دور دست‌ها روم / و بر فراز سرم هیچ جز اختران نبینم»

۱۶۸ الف) او اختران را در آسمان نهاده / تا به بر و بحر نشانمان باشند / تا نگه به فرازها دوزیم / تا از این ره، لذت اندوزیم.

ب) در سروده گوته سخن از ارزش والای شعر حافظ است که اثری ماورایی دارد. چنانکه حتی آسمان را نیز بیدار می‌کند. نظیر:

* در آسمان نه عجب گر به گفته حافظ

* سرود مجلس است اکنون فلک به رقص آورد

* غزل گفتی و در سفتی بیا و خوش بخوان حافظ

که بر نظم تو افشاند فلک عقد ثریا را

۱۶۹ بیت «الف» با بیت «ب» تضاد معنایی دارد.

مفهوم بیت الف: شکر خدا در هنگام آسایش و راحتی

مفهوم بیت ب: شکرگزاری خدا در هنگام بلا، رنج و دردمندی

۱۷۰ سرتاسر بدن شما چیزی جز اندیشه‌های شما نیست.

۱۷۱ مفهوم عشق ورزیدن برای او این بود که آنچه را دریافته است به مرغان دیگری که می‌خواهند بیاموزد.

۱۷۲ الف

۱۷۳ حافظ

۱۷۴ میل به فراگیری دانش، اراده راسخ و شکست‌ناپذیر، بلند همتی

۱۷۵ زاویه دید این داستان، سوم شخص مفرد یا دانای کل است.

۱۷۶ بیانگر این مفهوم که انسان در همه حال، چه عافیت و سلامت و چه رنج و سختی باید شکر گزار خدا باشد.

۱۷۷ مالک الملک (مالکیت خداوند)

قادر (همه دنیا در ید قدرت اوست)

بند چهارم ۱۷۸

زیرا گوته از شیوه نوشتن و سبک سعدی، یعنی آوردن آرایه سجع، تقلید کرده است.
نمونه‌ای از نثر سعدی در گلستان: هر نفسی که فرو می‌رود ممد حیات است و چون بر می‌آید مفرح ذات؛ پس در هر نفسی دو نعمت موجود است و بر هر نعمتی شکری واجب.

۱۷۹

«به حشرم بده نامه در دست راست ز هولم در آن روز بی‌باک کن»

۱۸۰

دلم را بده عزم بر بندگی نه چون بی‌غمانم هوسناک کن

۱۸۱

«به حشرم بده نامه در دست راست ز هولم در آن روز بی‌باک کن»

۱۸۲ در روز رستاخیز نامه اعمالم را به دست راست بده و در آن روز در برابر ترس روز قیامت دلم را شجاع بفرما.

۱۸۳ در عبادت به درگاه خود مرا شادمانی و شعف عطا کن و با این عمل دل شیطان را ناراحت و غمگین کن.

۱۸۴ اگر به درگاه سجده نکنم به مجازات آن مرا نابود کن.

۱۸۵ پروردگارا، اراده‌ای به من ببخش تا بندگی درگاه تو را به جای آورم نه اینکه دلم را مانند انسان‌های هوس‌باز از هوا و هوس پُر کنی.

۱۸۶ پروردگارا تمام وجودم به پلیدی‌های گناه آلوده شده است، کل وجودم را از آلودگی‌های گناه پاک بفرما.

۱۸۷ پروردگارا مرا از گناه و معاصی پاک بگردان و برای انجام دادن کارهای خوب و شایسته چابک کن.

۱۸۸ غزل

× _____ × _____
× _____
× _____
× _____
× _____
× _____

۱۸۹ راوی و زاویه دید داستان آذرباد، سوم شخص (دانای کل) است.

۱۹۰ «هر نفسی که فرو می‌رود ممد حیات است و چون برمی‌آید مفرح ذات. پس در هر نفسی دو نعمت موجود است و بر هر نعمتی شکر واجب.»

۱۹۱ «روح را خاک نتواند مبدل به غبارش سازد، / زیرا هر دم به تلاش است تا که فرا رود.»

منظور از خاک، تعلقات بی‌ارزش دنیایی است.

منظور از غبار، وجود بی‌ارزش و ناچیز است.

۱۹۲ «روح را خاک نتواند مبدل به غبارش سازد، / زیرا هر دم به تلاش است تا که فرا رود.»

۱۹۳ عادل بودن باری تعالی

۱۹۴ مفهوم شعر سؤال به مالکیت مطلق خداوند بر کائنات و هستی اشاره می‌کند.

۱۹۵

الف

از نظر شاعر خداوند به دلایل زیر اختران را در آسمان قرار داده است:

۱- تا راهنمای انسان در خشکی و دریا باشند.

۲- تا گاهی اوقات به آسمان و افلاک نگاه کنیم و تأمل کنیم.

۳- تا با نگاه به آسمان و ستاره‌ها از آفریده‌های زیبای خداوند لذت ببریم.

ب تضاد: بر و بحر

۱۹۶

الف اوست که عادل بی‌قید و شرط است و سفره عدالت خود را برای همه گشوده است.

ب اگر فکر و توجه به این جهان باشد، بهره‌ای بالاتر از این جهان به دست نمی‌آورم.

پ خاک نمی‌تواند روح را از بین ببرد و به غبار تبدیل کند؛ زیرا هر لحظه تلاش می‌کند تا بالا برود.

ت در هر نفسی دو نعمت وجود دارد؛ فرو بردن و بیرون دادنش، آن یکی موجب ادامه زندگی است و این یکی شادی‌بخش وجود است.

- ث بگذار بر پشت زین اسب خود ارزشمند باشم. تو در کلبه و خیمه خود بنشین.
- ج خداوند ستاره‌ها را در آسمان نهاده تا در خشکی و دریا، راهنمای ما باشند.
- ج برایم اهمیتی ندارد که لاغر و ضعیف باشم.
- ح یک پرندۀ معمولی نبود که از تمرین ناامید شود.

۱۹۷

الف تاکید بر شکرگزاری در هر شرایطی

۱۹۸

الف آن یکی یاری‌کننده (مددکننده) زندگی است یا «آن یکی یاری‌کننده حیات است».

۱۹۹

نشاطی که خداوند در عبادت به بندگان می‌دهد.

۲۰۰

هر چیزی که ما را محدود می‌کند.

۲۰۱

در هر زمان، چه هنگام رنج و چه هنگام رهایی از رنج

۲۰۲

گزینه ۳: هر نفسی را دو نعمت ...

۲۰۳

گزینه ج

الف: عطار «اسرارنامه» را به مولوی هدیه داد.

ب: «کاوه» دادخواه از نوع ادبیات حماسی است.

د: «ماه نو و مرغان آواره» اثر رابیندرانات تاگور و «دیوان غربی - شرقی» اثر گوته است.

۲۰۴

حافظ شیرازی

۲۰۵

ملاّمحسن فیض کاشانی

۲۰۶

سودابه پرتوی

۲۰۷

ریچارد باخ

۲۰۸

دکتر علی شریعتی

۲۰۹

یوهان ولفگانگ گوته

۲۱۰

الف

یوهان ولفگانگ گوته

ب

ریچارد باخ

